

Kapital Uygarlık 3

Maddi gelişmenin genel yaşamımızda kolaylıklar sağladığını kabul etsek bile, bu gelişmenin sonuçlarını düşününce söz konusu kolaylıkların pek önemsiz kaldıklarını görürüz. Bunu söylerken, tek yönlü gelişme uğruna gözden çıkartılan pek çok değerli şeyi, unutulmuş yüksek bilgi türlerini, yerle bir edilen entellektüaliteyi ve ortadan kaybolan maneviyatı düşünmüyoruz; modern uygarlık tek başına ele alıp ortaya çıkan avantaj ve dezavantajlarla karşılaştırırsa bile, yine de bunların birbirini dengelediği yani sonucun olumsuz olduğu iddia edilebilir.

Gittikçe artan bir hızla çoğalan buluşlar, gerçek nitelikleri kendilerini kullanan halk tarafından hiç bilinmeyen güçleri harekete geçirdiği için, her zamankinden daha tehlikelidir. Bu da geleneksel yaşam ve geleneksel bilimi yok sayan modern bilimin bir başka açıdan değersizliğini göstermektedir; fizik alanında geçerli olan bilgi olsa bile, geleneksel bilimle entegre olmamış modern bilimi savunmak mümkün değildir. Bu kaygıların hiçbir şekilde pratik uyarlamaların sınırlandırılmasına yol açmaması da bu bilimin çıkar düşüncesine sınırsız bağlı bulunduğunu, araştırmaların tek gerçek amacının endüstri olduğunu kanıtlamaktadır. Bu buluşların doğurduğu tehlikeler (insanlığın geleceğini etkilemek için düşünülmüş olmasa bile, yine de, çevre üzerindeki olumsuz etkileri dışında pek çok karışıklığa yol açarlarda dâhil olmak üzere) hiç şüphesiz önceden kestirilemeyecek boyutlara varacak ve büyük ihtimalle, modern uygarlığın yâda kapital uygarlığın sonu olacaktır. Doğu toplumlarının özellikle İslam âleminin hiçbir hassasiyetini önemsemeyen insan için algı ve uygulama ile beşeri hissiyattan çok sağlık ve eğitimde dâhil olmak üzere endüstri amaç ve uygulamalarıyla toplumların inanç, kavram, değer ve kültürlerini bilim adına yâda bilimle madde yâda kapitalizm için yok etme gayretleri modern bilimin ve onun üst çatısı kapital uygarlığın sonunu getirecektir.

Beşeri amaçtan uzak modern buluşları eleştirirken sadece tehlikeli olduklarını söylemek yeterli değildir. Halk, ilerleme diye adlandırılan algının sağladığı kazanımlardan medet ummaktadır. Bunun sadece maddî bir ilerleme olduğu, sizin hükmettiğiniz değil size hükmeden zihninizi esaret altında tutan bu kazanımlar büyük ölçüde yapay ve suni görselliğe dayalı ve ruhu yani değer ve kavramları yok eden kazançlar olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Herkesin zevklerinin, ihtiyaçlarının aynı olmadığı hesaba katılmalıdır. Her şeye rağmen, modern telaştan ve her koşulda ve ölçüsüz kazanma hırsı saplantısından kaçmak isteyen, ama bunu artık başaramayan

bazı insanlar bulunabilir. Bu insanlara yaradılışlarına taban tabana zıt şeylerin zorla kabul ettirilmesinin bir “kazanç” olduğunu kim iddia edebilir? bu tür insanların bugünlerde pek az olduğu, bu yüzden bunların “hesaba katılmasa da olur” bir azınlık sayılabileceği söylenecektir. Nitekim çoğunluğun azınlıkları ezmek hakkını kendinde gördüğü siyaset alanında da böyle değil midir? Çoğunluğun gözünde, azınlığın yaşamaya hakkı yoktur; çünkü azınlığın varlığı bile “eşitlikçi” tek bilimlilik tutkusuna ters düşmektedir.

Lakin sadece Batı dünyasında yaşayan insanları düşünmekten vazgeçip insanlığı bir bütün olarak ele alırsak, işin rengi değişir: O zaman çoğunluk azınlığa düşmez mi? Bu defa, anlamlı bir çelişki pahasına, başka bir tez devreye sokulur: ”Eşitlikçiler” kendi üstünlüklerine dayanarak uygarlıklarını dünyanın geri kalan bölümüne kabul ettirmeye çalışmakta ve kendilerinden hiçbir zaman, hiçbir şey istememiş insanlar arasında nifak tohumları ekmektedirler. Bu üstünlük sadece maddi anlamda bir üstünlük olduğu için, en kaba faşist yöntemlerle emperyalist amaçlarını benimsetmeleri de bu kapital uygarlık için çok doğaldır. Kapitalizmin uygarlığı yaymak” bahanesi ikiyüzlülükten, istila niyetlerini ve iktisadi emellerini gizlemek için uydurulmuş bir paravanadan başka bir şey değildir. Ama öyle garip bir zamanda yaşıyoruz ki, pek çok bireyi ve ulusları köleleştirip en değerli şeylerine, maddi, manevi, uygarlıklarına varıncaya kadar gasp edip başka ırklara özgü inanç, değer, kavram ve kültürü onlara zorla kabul ettirmekle, hiçbir ortak alan ve paylaşım ile coğrafi ortaklıkları olmamasına rağmen onlara hiçbir değer ve yaşam şekilleriyle bağdaşmayan sistem ve rejimler monte ederek onları mutlu ettiklerine inandırmışlardır.

Sözde modern Batı, insanların durmaksızın çalışma ve kazanma yerine hakkı olanla yetinmesi gerektiği düşüncesine hoşgörüle bakamıyor. Sadece nicelik önemli sayıldığı ve duyularla kavranamayan her şey “yok” kabul edildiği için, maddi şeyler üretmeyen herkese “tembel” damgası vurulmaktadır. Bu konuda Doğululara yönetilen eleştirileri bir kenara bıraksak bile, Avrupalıların ve hatta bazı sözde-dindar çevrelerin, düşünceye önem veren kesimlerin takındıkları tavra bir göz atmak yeterlidir. Böyle bir dünyada, ne “entellektüalite” ye, ne de içe dönük nitelikteki bir başka şeye yer vardır; çünkü bunlar ne gözle görülüp elle tutulabilir ne de tartılıp sayılabilir. Burada –ne kadar anlamsız olursa olsun sadece dışa dönük eylemlere yer vardır. Modern dünyanın en büyük ideali, kas gücünü olağanüstü geliştirmiş erkek yâda vücudun mahremiyetini sergileyen kadın medeniyetidir.

Bir an için kendimizi bütün umutlarını maddi refaha bağlamış(bu yüzden de modern “ilerleme” nin bütün ürünlerini coşkuyla karşılayan) insanların yerine koyalım: Bu insanlar sanal bir dünyanın girdabında olduklarının farkındalar mı? İnsanlar bugün daha hızlı araçlar kullanır çok daha karmaşık ve çalkantılı bir hayat yaşadıkları için daha mı mutludurlar? Gerçek bunun tam tersi gibi görünüyor. Hiçbir gerçek mutluluk, dengesizlikle bir arada bulunamaz. Üstelik insan ne kadar çok şey isterse o kadar çok şeyden yoksun kalacak, o kadar mutsuz olacaktır.

Modern uygarlığın bütün çabası, gittikçe daha çok kuralsız yaşam buda daha çok suni ihtiyaçlar doğurmaktır. Bu uygarlık, her zaman doğurabileceğinden daha fazla ihtiyaç üretecektir, çünkü bu iş bir kere başladı mı artık önünü almak pek kolay değildir. İnsanlar, rüyalarında bile göremeyecekleri bu kuralsız yaşam ortada yokken, pekâlâ bunlarsız yaşayabiliyorlardı. Şimdi ise işler tersine dönmüştür: Artık bu tür dünyevi şeyleri “ zorunlu ”saydıkları için bunlarsız yapamamakta, bunlardan yoksun kaldıkları zaman mutsuz olmaktadır. Bunun sonucu olarak da bu yaşam şekli onlar için gerçekten” zorunlu ” hale gelmektedir. Bu yüzden de bütün güçleriyle, kendilerine maddi doyum sağlayabilecek nesnelere elde etmeyi çabalamaktadırlar.

Tadına varabilecekleri tek doyum türü de budur. Gırtlaklarına kadar “para kazanma” tutkusuna batmışlardır, çünkü bu yaşamı elde etmelerini sağlayan paradır. Ne kadar çok kazanırlarsa tutkuları o kadar büyümektedir, çünkü sürekli yeni ihtiyaçlar keşfetmektedirler. Bu tutku hayattaki tek amaçları oluncaya kadar bu durum böyle sürüp gider. Bazı “evrimciler” in “varlık mücadelesi” adı altında bilimsel bir yasa payesine yükselttikleri bu vahşi rekabetin mantıklı sonucu olarak, ancak-kelimenin en maddi anlamında- en güçlü olanın hayat hakkı vardır. Bu yüzden de “refah” a sahip olmayanlar olanlara gıpta hatta nefretle bakarlar. “Eşitlikçi” kuramların övgüsüyle böylesine doldurulmuş insanlar, en duyarlı oldukları maddi konularda bunca eşitsizliği çevrelerinde görünce tepkilerini içselleştiriyorlar. Eğer modern uygarlık, kitlelerde uyandırdığı dizginsiz tutkuların baskısı altında bir gün tamamen yok olursa, bunun kendi hatasının adil bir karşılığı olduğunu veya ahlaki terimlerle söylersek, kendi davranışlarının aynı alandaki yansımasıyla karşılaşmış olacağını görmemek için insanın kör olması gerekir. Maddenin kaba gücünü yularından çözenler artık söz geçiremedikleri bu gücün ayakları altında ezilip gideceklerdir, çünkü bu güçler zincirlerinden bir boşaldılar mı artık durdurulamazlar. Bunlar, (ister doğa güçleri isterse bu ikisinin karışımı olsun pek fazla fark

etmez, çünkü hepsinde söz konusu olan maddenin yasalarıdır) maddenin üstüne çıkmadan da kendilerini yönlendirmenin mümkün olduğuna inananları acımasızca ezip geçeceklerdir.

Batı toplumlarının modern dünyası, özü gereği her tarafta mücadeleyi ve bölünmeyi kışkırtmadan duramayan madde uygarlığıyla birlikte bugün bu durumdadır. Modern uygarlıktan, bu uygarlığın maddeciliğinden söz ederken durumun vahametini bir dereceye kadar hafifletebilecek bazı unsurlara değinmemek doğru olmaz. Gerçek olan eğer bu unsurlar olmasaydı, bu uygarlık çoktan sefil bir biçimde yıkılıp gitmişti. Onun için, bu tür unsurların varlığına hiçbir diyeceğimiz yok, ama kendimizi boşu, boşuna da avutmayalım: Birincisi, “ruhçuluk”, “maneviyatçılık”, “idealizm” gibi adlar taşıyan çeşitli felsefi akımları veya “ahlakçılık”, “duygusalcılık” gibi çağdaş eğilimleri bu unsurlar arasında saymak yanlış olacaktır. Bütün bu tavırlar kuramsal veya gündelik maddecilikten daha az “dindışı” olmadıkları gibi, aslında ona ilk bakışta sanıldığından çok daha yakın tavırlardır. İkincisi, eğer batı toplumlarında gerçek maneviyatın bazı kalıntılarına hala rastlanabiliyorsa, bu modern tavra rağmen ve onunla çatışarak olan bir şeydir. En dar anlamda Batılı unsurlar söz konusu olduğu zaman bu tür maneviyat kalıntılarına ancak dini alanda rastlayabiliyoruz, ama din düşüncesinin günümüzde ne kadar daraldığına, “inananların bile din deyince yalınkat ve basmakalıp bir şey düşündüklerine, dinin “entelektüel” açıdan nasıl saldırıya uğradığını yaşayarak tespit ediyoruz. Bu şartlar altında hala başka imkânlar olsa bile bunlar çok derinlerde kalmıştır ve günümüzdeki etkileri yok denecek kadar azdır.

Söz konusu manevi geleneğin modern dünyanın malı olmadığını, onun unsurlarından sayılamayacağını, onun bütün eğilimlerine ve özlemlerine karşı olduğunu bir kere daha belirtelim. Bunu açıkça söylemek ve aldaticı uzlaşmalara kalkışmamak zorundayız. Kelimenin gerçek anlamında dini bakış açısıyla modern zihni tavır arasında çatışmadan başka bir işe yaramaz. Böyle bir uzlaşma modern zihniyetin bu konudaki düşmanca tavrını da hafifletmez, çünkü bu zihniyet, insanlıktan insanüstü bir gerçekliği yansıtan her şeyin kökünü kazımak tutkusunu bir türlü gemleyemez.

Modern Batı'nın Hıristiyan olduğu söylenir, ama bu yanlıştır: Modern tavır temelde din düşmanı olduğu için Hıristiyanlığa da düşmandır. Din düşmanı olmasının nedeni de, daha geniş anlamda gelenek düşmanı olmasıdır. Ona özelliğini veren ve ne ise o olmasını sağlayan da

budur. Batı toplumlarında madde uygarlığına yâda kapital uygarlığa karşı geleneksel tavır içinde olan aydınlar da vardır. Bunun başat nedeni şüphesiz, günümüzün İslam düşmanı batı uygarlığına bile Müslümanlıktan bazı insani değerler geçmiştir. Bunun sonucu olarak da bu uygarlığın kendi deyimleriyle en “gelişmiş” temsilcileri bile, istemeyerek ve belki bilinçsizce de olsa belirli bir İslam etkisinde kalmışlardır. Bunun nedeni de kopma ne kadar köklü olursa olsun, geçmişle bağları koparmanın bütünüyle mümkün olmayışı ve sürekliliğin bütünüyle önlenemeyişidir. Biraz daha ileri gidip, modern dünyada hala bulunabilecek değerli ne varsa bütün bunların hepsinin bizim coğrafyamızdan Ortadoğu kültüründen geldiğini İslam veya hiç değilse geçmiş geleceğin mirasını kendisiyle birlikte getiren ve bunları Batı’daki şartların elverdiği oranda koruyup yaşatan ve özünde hala bazı gizli imkânlar taşıyan Hıristiyanlık aracılığıyla geldiğini söyleyebiliriz.

Batı’nın esenliğe çıkması için en önemli ve belki de tek yol İslam coğrafyası başta olmak üzere doğu kültürleri ile birlikte tüm gezegenimizi olmayan kültürleri, aile kavramları gelenekleri ve yaratıkları suni kavramlar ekseninde asimile etme çabalarından vazgeçmeleri yâda vaz geçmelerinin sağlanmasıdır. Tamamen maddeye yâda kapital kazanımlar üzerine kurulmuş bir uygarlık yâda medeniyet nasıl olurda insani olur kavramak ve algılamak hiçbir Müslüman için asla mümkün olamaz. Böyle bir algı yâda sistem ruhu yani maneviyatı yok eden insani tüm inanç, değerler, kavramlar ile kültürlerin yok olmasını, bireyselleşen aile ve toplumlar tüm insani değerlere duyarsız uluslar yaratır. Kapital uygarlıklar: sadece güçlünün zayıfı ezdiği, zayıfın asla güçlü olamayacağı, tüm güç ve değerlerini yok ettikleri ulusların rejim, ekonomi, akademi, sosyal yani tüm yaşamsal alanlarda sömürgeleri olacağı bir gezegen yaratır.

İslam coğrafyası başta olmak üzere tüm doğu kültürleri ile diğer uluslar kapital uygarlığın suni ve yapay yaşam ve tehlikesinden korunmak, bu büyük tehdidi bertaraf etmek için batılılaşma kavramı yerine küreselleşme kavramı ve algısını yerleştirmeleri büyük önem arz etmektedir.

İslam ulusları ile Türkiye’nin ana hedefi uluslararasılaşma, olurken ulusal inanç, kültür, değer ve kavramlarını koruması ana bilinç ve şuuru olmalıdır.